

Innspill til forskningsprioriteringer Statsbudsjettet 2023

Det grønne skiftet krever krafttak

Aldri før har vi stått overfor så store globale utfordringer på så mange områder samtidig. De neste 10 årene blir avgjørende for hvilket samfunn vi overlater til kommende generasjoner. Vi skal omstille norsk økonomi fra petroleumsavhengighet, skape nye arbeidsplasser og et bærekraftig velferdssamfunn, være klimanøytrale i 2050 og oppnå FNs bærekraftsmål i 2030. Det krever en kraftsatsing uten sidestykke i norsk historie. Det krever tydelig politisk retning og at vi arbeider raskt og på nye måter, på tvers av sektorer og interesser i samfunnet.

Mulighetene er store for at vi skal greie å ta samfunnet vårt gjennom det grønne og digitale skiftet til et bærekraftig samfunn basert på grønn og rettferdig verdiskaping. Det vil kreve økt investering i forskningsinnsats både fra offentlig og privat sektor, rettet mot de store omstillingene.

Globale utfordringer – nasjonale prioriteringer

Norge har i fellesskap løst store utfordringer tidligere. Olje-eventyret vokste frem ved tydelig politisk lederskap gjennom håndtering av fellesskapets ressurser, vilje til tung satsing på teknologiutvikling og forskning og brei støtte i samfunnet. Utvikling av vaksiner under pandemien kjennetegnes av felles kriseforståelse innad og på tvers av nasjonalstater, tydelig politisk lederskap og brei tillit i befolkningen. Det gjorde det mulig å gjøre tunge offentlige og private investeringer i forskning og innovasjon, handle raskt og under usikkerhet. Dette er kjennetegn som vil være gyldige når vi som samfunn skal håndtere de store fellesprosjektene – det grønne skiftet. Nye industrieventyr og avgjørende oppgaver ligger foran oss, muligheter som vi må løse i fellesskap.

Vi trenger fellesgoder og nye samarbeidsformer for forskning, utvikling av ny teknologi og nye løsninger, dette løser ikke hver enkelt sektor eller virksomhet alene. Omstillingspakker og målrettede samarbeidsplattformer for næringsliv/næringsklynger, offentlig sektor, frivillige organisasjoner og forskningsinstitutter blir avgjørende. Forskningsinstituttene samarbeider med alle aktørgruppene allerede og blir avgjørende for å koble aktørene, også med internasjonale samarbeidsparter.

De store globale samfunnsutfordringene må løses gjennom nasjonale prioriteringer:

- A. Fra petroleumsavhengig økonomi til grønn internasjonal konkurransekraft – basert på at vi skaper jobber og kutter utslipp i hele landet, for eksempel batteriproduksjon, autonom skipsfart, blå og grønne matsystemer, helseteknologi m.m.
- B. Fra store klimautslipp til nullutslippssamfunn - dvs økt digitalisering, ny fornybar energi, bærekraftig transport i hele landet, sirkulærøkonomi m.m.
- C. Fra eldrebølge, utenforskap og kostnadseksplasjon til et bærekraftig velferdssystem – mer digitalisering og velferdsteknologi i helse- og omsorgstjenester, økt deltakelse i arbeidslivet, offentlig-privat samarbeid, treffsikre velferdsordninger på tvers av forvaltningsnivå m.m.

FFA mener følgende skal til for å løse hver av samfunnsutfordringene:

- Vi må utvikle mye kunnskap, teknologi og nye løsninger på kort tid. Veien fra ny kunnskap til bruk må være kort og kunnskapen må spres raskt. Det forutsetter solid kunnskapsberedskap. Grunnfinansiering til forskningsinstituttene økes for å sikre kunnskapsberedskap på de viktigste områdene.
- Det må bli kortere vei mellom forskning og næringsliv og offentlige virksomheter. Det vil gi større utviklingsmuligheter for SMBer og offentlige virksomheter i hele landet. Virkemidler som

Innovasjonsprosjekter i næringslivet og Kompetanse- og samarbeidsprosjekter er treffsikre instrumenter som bør styrkes og sikre samarbeid mellom brukermiljø og forskningsmiljø.

- Samarbeidsplattformer er nødvendig for å utvikle løsninger som treffer behovene raskt. Grønn plattform, PilotX og Forskningscenter for miljøvennlig energi er gode eksempler som bør styrkes og tas i bruk på flere utfordringsområder, for eksempel digitalisering i næringslivet, bærekraftig transport, utenforskap i skole og arbeidsliv, helse- og velferdsteknologi osv.
- Vi må samarbeide internasjonalt med de beste miljøene og de som deler våre utfordringer. Deltakelse i EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horisont Europa er avgjørende for at norske bedrifter og offentlige virksomheter skal få del i den beste kunnskapen, de beste løsningene og få finansiering til arbeidet.

Forskningsinstituttene arbeidsform er tillitsfullt samarbeid med bedrifter, offentlige virksomheter og forskningsmiljø på tvers av sektorer og nasjonale grenser. Instituttene er koblingspunkt i samarbeidet og anses som en avgjørende styrke i EU og Norge. De bør utnyttes for alt de er verd i omstillingsarbeidet.

Budsjettforslag for 2023:

Investering i forskning må økes til 1,25% av BNP for å øke omstillingstakten i samfunnet. Økningen må brukes målrettet og effektivt og bidra til å øke næringslivets forskningsinvesteringer:

1. **Norge må bygge kunnskapsplattformen for et konkurransedyktig grønt næringsliv og et godt og omstillingsdyktig velferdssamfunn.** Grunnfinansieringen til forskningsinstitutter må trappes opp til 25% over fire år. Budsjettkonsekvens 2023 for NFD: 225 mill.kr. De næringsrettede forskningsinstituttene har desidert lavest grunnfinansiering på under 8%. Iflg OECD betyr dagens lave grunnfinansiering "lost opportunities" for Norges innovasjonskraft. Økningen bør kanaliseres til kunnskapsutvikling for grønn, digital og rettferdig vekst og omstilling.
2. **Tverrfaglige samarbeidsplattformer må etableres for å bygger beste kunnskap på tvers for grønn og rettferdig omstilling og verdiskaping** i flere bransjer og i offentlig sektor, på Langtidsplanens tematisk prioriterte områder. Budsjettkonsekvens 2023 for departementene samlet: 500 mill. kr.
3. **Norge må øke deltagelsen i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon Horisont Europa. Det fordrer at RES-EU videreføres i hele programperioden.** Budsjettkonsekvens 2023 for departementene samlet: Inntil 100 mill. kr, ingen budsjettkonsekvens for NFD. RES-EU er en resultatbasert forsterkning av grunnfinansieringen til instituttene gjør det mulig for instituttene å delta i EUs rammeprogram. EUs finansiering er basert på at andre europeiske institutter har grunnfinansiering på 20%-50%. Skal instituttene ha mulighet til å øke deltagelsen, må grunnfinansieringen fortsatt forsterkes gjennom målrettet RES-EU som også er vesentlig for å øke bedriftenes deltagelse i samarbeidet.
4. **PhD-stipender til forskningsinstituttene må videreføres med 25 nye stipender i 2023** Ingen budsjettkonsekvens, men øremerking av 25 rekrutteringsstillinger. De fleste som tar PhD-grad, skal ikke arbeide i UH-sektoren senere. Flere bør derfor ha et anvendt ståsted og være attraktive for arbeidslivet utenfor. Stipendiatene skal alltid være tilknyttet gradsgivende universitet.

Vi utdyper gjerne forslagene og ønsker lykke til med budsjettarbeidet!

Vennlig hilsen

Lars Holden
Styreleder FFA

Agnes Landstad
Daglig leder FFA

Forskningsinstituttene Fellesarena organiserer de 33 selvstendige forskningsinstituttene som fyller kriteriene for grunnfinansiering fra Forskningsrådet, til sammen 6500 årsverk og 10,8 mrd kr i årlig omsetning, derav 1,2 mrd kr fra utlandet. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt, tverrfaglig og målrettet forskning. Forskningen er innrettet mot samfunnsutfordringene og bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor. Forskningsinstituttene er forsknings- og innovasjonspartnere for bedriftene og akseleratorer for omstilling i samfunnet.